

Wpływ pandemii Covid-19 na handel zagraniczny Chin

Luiza Kostecka-Tomaszewska

Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Ekonomii i Finansów

e-mail: l.kostecka@uwb.edu.pl

DOI: 10.24427/az-2022-0069

Streszczenie

Celem artykułu jest identyfikacja czynników zakłócających handel międzynarodowy w warunkach pandemii Covid-19 oraz analiza dynamiki i struktury handlu zagranicznego Chin w latach 2019-2021, ze szczególnym uwzględnieniem początkowego okresu pandemii. Wybuch pandemii Covid-19 na początku 2020 r. istotnie zmienił uwarunkowania międzynarodowej współpracy gospodarczej. Zakłócenia wystąpiły zarówno po stronie popytu jak i podaży. W konsekwencji doszło do znacznego spadku wielkości przepływów w światowym handlu towarami. Przeprowadzona analiza wykazała, że na tle innych państw Chin poradziły sobie relatywnie dobrze w eksporcie towarów. W ciągu pierwszych dwóch lat pandemii Covid-19 (2020 i 2021) Chiny zwiększyły swój udział w eksporcie światowym do 15% oraz umocniły się na pozycji największego eksportera. W analizowanym okresie Chiny zajmowały pierwsze miejsce na liście największych eksporterów w wielu grupach towarowych i zaspokajały znaczną część światowego popytu.

Słowa kluczowe

handel zagraniczny Chin, pandemia Covid-19, kryzys pandemiczny

Wstęp

Chińska gospodarka nieustannie od 1978 roku integruje się z gospodarką światową, a chińskie przedsiębiorstwa stały się ważnym uczestnikiem globalnych łańcuchów produkcyjnych. Włączenie się Chin w międzynarodowe sieci produkcji w dużym stopniu przełożyło się na wzrost obrotów handlowych kraju i uzyskanie statusu potęgi handlowej. Od 2009 roku Chiny są największym eksporterem na świecie oraz

zajmują drugie miejsce na liście największych importerów towarów [Kostecka-Tomaszewska, 2019]. W związku z tym niezwykle istotny z punktu widzenia chińskiej gospodarki jest wpływ dokonujących się na świecie zmian, bowiem w rezultacie istniejących powiązań gospodarczych eksport kraju jest w dużym stopniu wrażliwy na wszelkie zakłócenia pojawiające się w globalnym systemie gospodarczym. Od roku 2020 istotny wpływ na gospodarkę światową wywiera pandemia Covid-19. Nowe okoliczności wpływają zarówno na handel międzynarodowy jak i intensywność globalnych przepływów kapitału w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ).

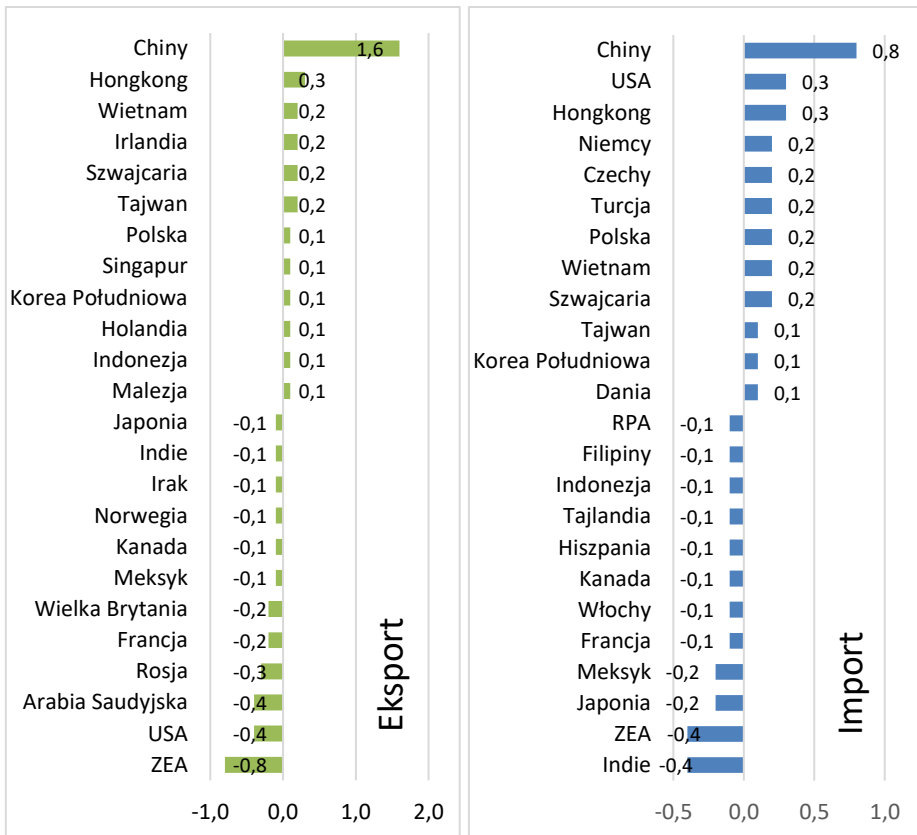
Wybuch pandemii Covid-19 na początku 2020 r. istotnie zmienił uwarunkowania międzynarodowej współpracy gospodarczej. Zakłócenia wystąpiły zarówno po stronie popytu jak i podaży. W konsekwencji doszło do znacznego spadku wielkości przepływów w światowym handlu towarami. W związku z powyższym celem artykułu jest identyfikacja czynników zakłócających handel międzynarodowy w warunkach pandemii Covid-19 oraz analiza dynamiki i struktury handlu zagranicznego Chin w latach 2019-2021, ze szczególnym uwzględnieniem początkowego okresu pandemii.

1. Handel światowy w warunkach pandemii Covid-19

Pandemia Covid-19 spowodowała poważne zakłócenia w globalnym systemie gospodarczym oraz handlu światowym. W celu ograniczenia rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 wiele państw wprowadziło radykalne ograniczenia aktywności społecznej i gospodarczej oraz bariery w podróżowaniu. W efekcie wprowadzonych rozwiązań pojawiły się liczne zakłócenia zarówno po stronie popytu jak i podaży, które wpłynęły na handel międzynarodowy [del Rio-Chanona i in., 2020; Ambroziak i in., 2021; Hayakawa, 2022].

Zakłócenia po stronie popytu obserwowane na początkowym etapie pandemii były efektem wprowadzenia w wielu krajach zalecania bądź nakazu pozostania w domu. Decyzje tego typu wpłynęły na częstotliwość dokonywania zakupów i w rezultacie zmniejszenie popytu. Dodatkowo kryzys pandemiczny znacząco wpłynął na zachowania i postawy konsumenckie. W warunkach niepewności część konsumentów powstrzymuje się bowiem od zakupów i ogranicza swoje wydatki lub wręcz przeciwnie gwałtownie rośnie popyt na wybrane produkty [Loxton i in. 2020; Islam i in., 2021]. Jednocześnie należy zauważyć, że pandemia zwiększyła popyt na produkty medyczne i środki ochrony osobistej, takie jak maseczki i środki higieniczne. Ponadto zwiększył się popyt na produkty związane z pracą i nauką w formie zdalnej (np. laptopy).

W początkowym okresie pandemii zmianom o charakterze popytowym towarzyszyły również zakłócenia o charakterze podażowym. Wprowadzanie daleko idących ograniczeń działalności gospodarczej w wielu branżach oraz absencja pracowników z powodu choroby w znacznym stopniu przyczyniły się do wahań produkcji. Oba czynniki skutkują kurczeniem się wielkości produkcji, a tym samym ograniczeniem działalności eksportowej. Z upływem czasu dalsze rozprzestrzenianie się Covid-19 spowodowało zmniejszenie aktywności gospodarczej na całym świecie oraz pogłębiło problemy z dostępnością wielu produktów.

Rys. 1. Zmiany udziału wybranych krajów w światowym eksporcie i imporcie w latach 2019-2020 (w punktach procentowych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre [<https://www.trademap.org/>, 12.10.2022].

Kryzys pandemiczny szybko rozprzestrzenił się na świecie i w różnym stopniu dotknął wszystkie państwa [Niermann i Pitterle, 2021]. Chińska gospodarka w mniejszym stopniu odczuła negatywne skutki pandemii niż inne kraje dzięki szybkiej reakcji władz i podejmowaniu radykalnych działań mających na celu ograniczenie transmisji wirusa i dalsze rozprzestrzenianie się choroby w 2020 roku [Tian, 2021; Liu i in., 2020]. Biorąc pod uwagę korzyści z wymiany handlowej mierzone zmianami udziału danego kraju w światowym handlu, największym beneficjentem pandemii Covid-19 okazały się Chiny zwiększając swoje znaczenie zarówno w światowym eksporcie jak i imporcie (rys. 1). Udział Chin w światowym eksporcie zwiększył się w 2020 r. do 14,7% (o 1,6 pkt. proc. w porównaniu z 2019 r.). Natomiast w przypadku importu udział Chin zwiększył się do 11,5% (o 0,8 pkt. proc. w porównaniu z rokiem poprzednim) (tab. 1).

Chiny od 2009 roku są największym eksporterem na świecie oraz zajmują drugie miejsce na liście największych importerów towarów [<https://data.worldbank.org/indicator>, 12.10.2022]. W 2020 r. Chiny zajęły pierwszą pozycję w światowym eksporcie oraz drugą w imporcie towarów z udziałami wynoszącymi odpowiednio 14,7% oraz 11,5%. W 2021 roku miał miejsce dalszy wzrost znaczenia Chin w światowych przepływach handlowych. Ponadto w 2021 roku Chiny osiągnęły rekordową nadwyżkę w handlu zagranicznym w wysokości 675 mld USD (tab. 1).

Tab. 1. Handel zagraniczny Chin w latach 2010-2021

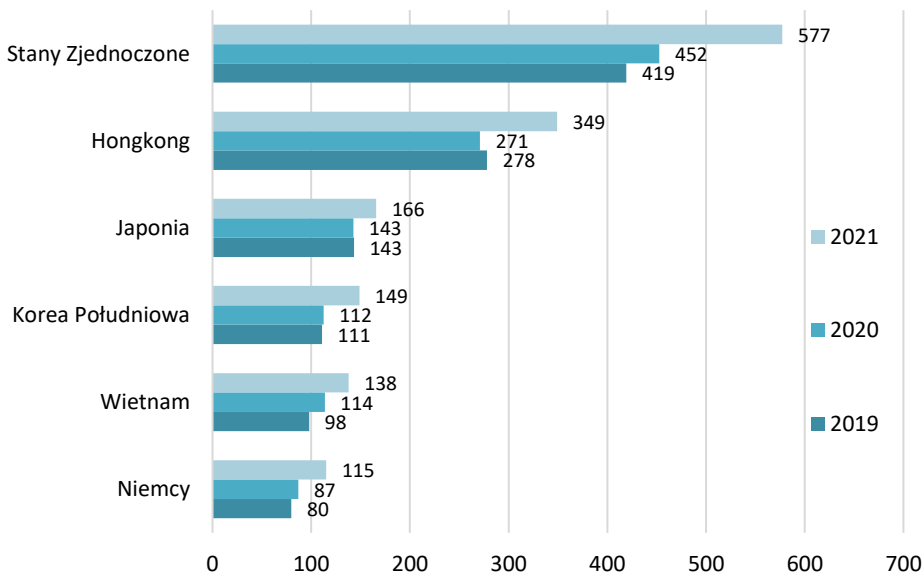
Rok	Eksport			Import		
	mld USD	Udział w światowym eksporcie (w %)	Pozycja na świecie	mld USD	Udział w światowym imporcie (w %)	Pozycja na świecie
2010	1577,75	10,2	1	1396,25	9,0	2
2011	1898,38	10,3	1	1743,48	9,4	2
2012	2048,71	11,0	1	1818,41	9,7	2
2013	2209,01	11,6	1	1949,99	10,2	2
2014	2342,29	12,2	1	1959,23	10,2	2
2015	2273,47	13,6	1	1679,57	10,0	2
2016	2097,63	13,0	1	1587,93	9,8	2
2017	2263,35	12,7	1	1843,79	10,2	2
2018	2486,70	12,6	1	2135,75	10,7	2
2019	2499,46	13,1	1	2078,39	10,7	2
2020	2591,12	14,7	1	2055,75	11,5	2
2021	3363,84	15,0	1	2688,63	11,9	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Światowego [<https://data.worldbank.org/indicator>, 12.10.2022].

2. Dynamika i struktura handlu zagranicznego Chin w latach 2019-2021

W okresie pandemii Covid-19 eksport stał się istotnym silnikiem wzrostu gospodarczego Chin. Wartość międzynarodowej wymiany handlowej na koniec 2021 roku wyniosła 6 052 mld USD. Eksport osiągnął poziom 3 364 mld USD, natomiast import 2 689 mld USD. Chiny zajęły pierwszą pozycję w światowym eksporcie oraz drugą w imporcie towarów z udziałami wynoszącymi odpowiednio 15% oraz 12% [<https://data.worldbank.org/indicator>, 12.10.2022].

Pod względem eksportu aktualnie największym partnerem handlowym Chin są Stany Zjednoczone, na które przypada 17,2% całkowitego chińskiego eksportu. Wartość chińskiego eksportu do USA w 2021 roku wyniosła ponad 577 mld USD i była wyższa niż w 2020 roku. W 2020 eksport do USA wyniósł ponad 452 mld USD. Kolejne miejsca w rankingu zajmują Hongkong (10,4%), Japonia (4,9%), Korea Południowa (4,4%) oraz Wietnam (4,1%). Natomiast pod względem importu największymi partnerami Chin w 2021 roku były odpowiednio Tajwan (9,3%), Korea Południowa (8%), Japonia (7,7%) oraz Stany Zjednoczone (6,8%) [<https://www.trademap.org/>, 12.10.2022].

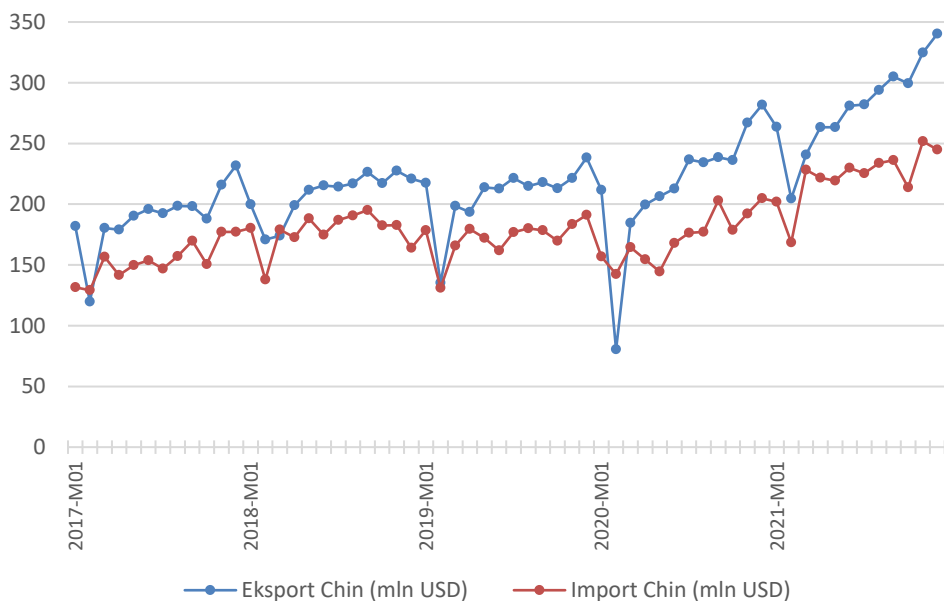

Rys. 2. Główni partnerzy handlowi Chin w zakresie eksportu w latach 2019-2021 (mld USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre [<https://www.trademap.org/>, 12.10.2022].

Wymienione kraje od wielu lat należą do grona głównych partnerów handlowych Chin. Ponadto obroty handlowe z tą grupą krajów sukcesywnie rosną, również w warunkach pandemii Covid-19 (rys. 2). Z zaprezentowanych danych wynika, że w Chinach nie doszło do istotnych zmian w strukturze geograficznej eksportu w analizowanym okresie.

Gwałtowny wzrost eksportu w III kwartale 2020 r. spowodował, że Chiny odnotowały w listopadzie i grudniu rekordowe nadwyżki handlowe. W listopadzie dodatnie saldo wyniosło 75 mld USD, natomiast w grudniu 77 mld USD [https://www.trademap.org/, 12.10.2022]. Z kolei w grudniu 2021 r. Chiny odnotowały najwyższy w historii poziom eksportu (340 mld USD). Import wyniósł 245 mld USD. W efekcie nadwyżka w handlu towarami ukształtowała się na poziomie 94 mld USD i była najwyższa w historii (rys. 3).

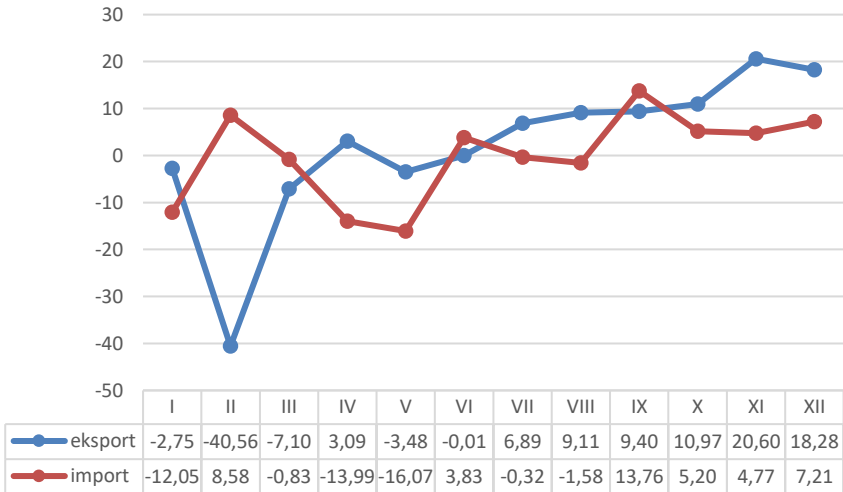

Rys. 3. Handel zagraniczny Chin w latach 2017-2021 w ujęciu miesięcznym (mld USD)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre [https://www.trademap.org/, 12.10.2022].

W drugim roku pandemii (2022) wyniki w handlu zagranicznym były zdecydowanie lepsze niż w 2021 r. Eksport i import Chin zwiększyły się o 30% w porównaniu do 2020 r. Z kolei w pierwszym roku pandemii (2020) eksport Chin wzrósł

o 3,7%, a import spadł o 0,5% w porównaniu do 2019 r. [https://www.trademap.org/, 12.10.2022]. W grudniu 2020 r. eksport wzrósł o 18,28% w porównaniu do grudnia 2019 r. i wyniósł 282 mld USD. Natomiast import w grudniu 2020 r. zwiększył się o 7,21% w porównaniu do grudnia 2019 r. i wyniósł 205 mld USD (rys. 3 i rys. 4).

Rys. 4. Zmiany w chińskim eksporcie i imporcie w pierwszym roku pandemii Covid-19 (dynamika 2020/2019 w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre [https://www.trademap.org/, 12.10.2022].

Szczegółowa analiza struktury towarowej eksportu Chin pozwoliła wskazać grupy produktów, które wyraźnie zyskały bądź straciły podczas pierwszego roku pandemii Covid-19 (tab. 2). Wzrost zapotrzebowania na produkty związane ze zwalczaniem choroby wywołanej wirusem SARS-CoV-2 skutkowało zwiększonym eksportem tych produktów (m.in. sprzedaż medycznej odzieży ochronnej oraz maseczek zwiększyła się o 171%). Chiny stały się jednym z największych eksporterów środków medycznych związanych z wykrywaniem, zapobieganiem lub leczeniem Covid-19. Wyraźnie wzrósł również eksport leków i produktów farmaceutycznych (wzrost o 44% w porównaniu do 2019 r.) [https://www.trademap.org/, 12.10.2022].

Ponadto zwiększenie skali pracy i nauki zdalnej przyczyniło się do zwiększenia eksportu komputerów, laptopów oraz sprzętu komputerowego (kamery, głośniki, słuchawki, mikrofony, rutery). To zaś stymulowało dodatkowy popyt na części

i podzespoły wykorzystywane przez producentów tych urządzeń na całym świecie [https://www.trademap.org/, 12.10.2022].

Tab. 2. Struktura towarowa eksportu Chin w latach 2010-2020 (w %)

Sekcja HS	2010	2015	2018	2019	2020	zmiana
I	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6	↓
II	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	-
III	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	↑
IV	1,2	1,2	1,3	1,3	1,2	↓
V	1,9	1,4	2,1	2,1	1,4	↓
VI	4,8	4,7	5,5	5,2	5,3	↑
VII	3,1	3,8	4,1	4,3	4,6	↑
VIII	1,5	1,5	1,4	1,4	1,0	↓
IX	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6	-
X	0,8	1,0	0,9	1,0	0,9	↓
XI	12,6	12,0	10,7	10,4	10,8	↑
XII	2,8	3,0	2,5	2,6	2,0	↓
XIII	1,7	2,4	2,1	2,2	2,2	-
XIV	0,8	1,4	0,8	0,8	0,7	↓
XV	7,0	7,8	7,5	7,3	6,8	↓
XVI	44,3	42,2	43,9	43,5	44,4	↑
XVII	5,6	4,7	4,7	4,5	4,3	↓
XVIII	3,6	3,6	3,1	3,2	3,3	↑
XIX	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
XX	5,6	6,9	6,8	7,2	7,7	↑
XXI	0,1	0,0	0,2	0,5	1,0	↑
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

I - Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego; II - Produkty pochodzenia roślinnego; III - Tłuszcze i oleje; IV - Artykuły spożywcze; V - Produkty mineralne; VI - Produkty przemysłu chemicznego; VII - Tworzywa sztuczne i kauczuk, wyroby z nich; VIII - Skóry i wyroby z nich; IX - Drewno i wyroby z drewna; X - Ścier drzewny, papier i tektura oraz wyroby z nich; XI - Materiały i wyroby włókiennicze; XII - Obuwie, nakrycia głowy, parasole itp.; XIII - Wyroby z kamieni, gipsu, cementu, wyroby ceramiczne, szkło; XIV - Perły, kamienie szlachetne, metale szlachetne i wyroby z nich; sztuczna biżuteria; XV - Metale nieszlachetne i wyroby z nich; XVI - Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny; XVII - Pojazdy, statki powietrzne i jednostki pływające; XVIII - Przyrządy i narzędzia optyczne, fotograficzne, pomiarowe, kontrolne, medyczne, zegarki; XIX - Broń i amunicja; XX - Wyroby przemysłowe różne - meble, zabawki; XXI - Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie, antyki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych International Trade Centre [https://www.trademap.org/, 12.10.2022].

Analizując dane dotyczące struktury towarowej handlu Chin w latach 2010-2020 przedstawione w tabeli 2 można zauważyć, że chociaż znaczenie poszczególnych grup towarowych w eksporcie Chin zmieniało się z upływem czasu to wiodące grupy były niezmiennie w badanym okresie. W eksporcie Chin zdecydowanie największą grupę towarową stanowiły maszyny i urządzenia mechaniczne oraz sprzęt elektryczny (m.in. aparaty telefoniczne, monitory i projektory), których udział zwiększył się z 43,5% do 44,4% w pierwszym roku pandemii. Na drugim miejscu znalazły się materiały i wyroby włókiennicze z udziałem 10,8%, których znaczenie nieznacznie zwiększyło się w latach 2019-2020. Na kolejnych pozycjach znalazły się wyroby przemysłowe różne obejmujące m.in. meble, pościel, materace, poduszki, zabawki i artykuły sportowe (7,7%), metale nieszlachetne i wyroby z nich (6,8%), wyroby przemysłu chemicznego (5,3%) oraz tworzywa sztuczne i wyroby (4,6%).

Podsumowanie

Spadek aktywności gospodarczej w początkowym okresie pandemii Covid-19 przyczynił się do znacznego załamania w handlu światowym. Przeprowadzona analiza wykazała, że chińska gospodarka dosyć dobrze poradziła sobie w handlu zagranicznym w warunkach kryzysu pandemicznego. Dzięki zdecydowanej reakcji władz i wprowadzeniu radykalnych działań mających na celu ograniczenie transmisji wirusa na początkowym etapie pandemii w 2020 roku Chinom udało się szybko opłynać dalsze rozprzestrzenianie się choroby. W rezultacie przedsiębiorstwa szybko mogły ponownie uruchomić działalność i rozpocząć produkcję towarów zarówno na potrzeby rynku krajowego jak i na eksport.

Pandemia przyczyniła się do zwiększonego popytu na środki ochrony osobistej, preparaty do dezynfekcji, sprzęt medyczny, urządzenia wykorzystywane do nauki i pracy zdalnej oraz produkty związane z budownictwem i wyposażeniem wnętrz [Mroczek, 2021]. Należy zauważyć, że są to grupy produktów, w których Chiny zajmowały pozycję światowego lidera w eksporcie już w okresie przedpandemicznym. W rezultacie zwiększonego zapotrzebowania na towary produkowane w Chinach, w ciągu dwóch pierwszych lat pandemii Covid-19 (2020 i 2021) Chiny zwiększyły swój udział w handlu międzynarodowym oraz umocniły się na pozycji największego eksportera.

ORCID iD

Luiza Kostecka-Tomaszewska: <https://orcid.org/0000-0003-0205-1437>

Literatura

1. Ambroziak Ł., Gniadek J., Strzelecki J., Wąsiński M. (2021), *Globalizacja w czasie pandemii*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa.
2. del Rio-Chanona R. M., Mealy P., Pichler A., Lafond F., Farmer J. D. (2020), *Supply and demand shocks in the COVID-19 pandemic: An industry and occupation perspective*, Oxford Review of Economic Policy 36 (1), pp. 94-137.
3. Hayakawa K. (2022). *How Did the COVID-19 Pandemic Change Trade and Investment?*, The Institute of Developing Economies, JETRO, https://www.ide.go.jp/English/ResearchColumns/Columns/2022/hayakawa_kazunobu.html [16.10.2022].
4. International Trade Centre, <https://www.trademap.org/> [12.10.2022].
5. Islam T., Pitafi A. H., Arya V., Wang Y., Akhtar N., Mubarik S., Xiaobei L. (2021), *Panic buying in the COVID-19 pandemic: A multi-country examination*, Journal of Retailing and Consumer Services 59, pp. 1-13.
6. Kostecka-Tomaszewska L. (2019), *Handel zagraniczny a bezpieczeństwo ekonomiczne państwa: doświadczenia Chin*, w: Marszałek-Kawa J., Zariczny P. (red.), *Wybrane aspekty rozwoju gospodarczego Azji*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 105-133.
7. Liu W., Yue X. G., Tchounwou P.B. (2020), *Response to the COVID-19 Epidemic: The Chinese Experience and Implications for Other Countries*, International Journal of Environmental Research and Public Health 17(7), pp. 1-6.
8. Loxton M., Truskett R., Scarf B., Sindone L., Baldry G., Zhao Y. (2020), *Consumer Behaviour during Crises: Preliminary Research on How Coronavirus Has Manifested Consumer Panic Buying, Herd Mentality, Changing Discretionary Spending and the Role of the Media in Influencing Behaviour*, Journal of Risk and Financial Management 13(8), pp. 1-21.
9. Mroczek W. (2021), *Pandemia umocniła Chiny*, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/pandemia-umocnila-chiny/> [9.07.2022].
10. Niermann L., Pitterle I. (2021), *The COVID-19 crisis: what explains cross-country differences in the pandemic's short-term economic impact?*, MPRA Paper 107414, <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/107414/> [30.09.2022].
11. Tian W. (2021), *How China Managed the COVID-19 Pandemic*, Asian Economic Papers 20 (1), pp. 75-101.
12. World Bank, <http://data.worldbank.org/indicator> [12.10.2022].

Impact of the Covid-19 pandemic on China's international trade

Abstract

The aim of the article is to identify factors disrupting international trade in the conditions of the Covid-19 pandemic and to analyse the dynamics and structure of China's foreign trade in 2009-2021, with particular emphasis on the pandemic period. The outbreak of the Covid-19 pandemic at the beginning of 2020 has significantly changed the conditions of international economic cooperation. Disruptions occurred both on the demand and supply sides. Consequently, there was a significant decrease in the volume of flows in the world trade in goods. The conducted analysis reveals that compared to other countries, China has dealt relatively well with the export of goods. During the first two years of the Covid-19 pandemic (2020 and 2021), China's share in global exports increased, and the country still is the largest exporter. In the analysed period, China was the largest exporter of goods in many commodity groups and satisfied a significant part of the world's demand.

Key words

China's international trade, Covid-19 pandemic, Covid-19 crisis